

Asia: VN/18125/2025

Ehdotus hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi

1 § Taiteen perusopetuksen tarkoitus ja tavoitteet

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

3 § Opetussuunnitelma, oppimäärän mitoitus ja laajuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Muutosehdotus. Lakiesityksestä poiketen esitämme, että taiteen perusopetuksen oppimäärän laajuus määriteltäisiin nykyisen voimassaolevan lain mukaisesti kahteen eri tasoon. Esitämme, että tasot olisivat 30 opintopistettä/ 600 oppituntia ja 50 opintopistettä / 1 000 oppituntia.

Resurssien ja väestö- ja aluekehityksen eriytymisen johdosta yhteen oppimäärään siirtyminen ei vaikuta realistiselta tavoitteelta. Esitämme, että uudessa laissa noudateltaisiin pääosin nykyisen voimassaolevan lain mukaisia oppimääriä: yleinen ja laaja oppimäärä, jotka muodostaisivat yhtenäisen jatkumon. Yleinen oppimäärä muodostuisi 30 opintopisteestä / 600 tunnista ja laaja oppimäärä 30+20 opintopisteestä eli 600 + 400 tunnista. Yleisen oppimäärän suorittanut voisi halutessaan jatkaa opintoja laajan oppimäärän mukaisesti. Yleinen oppimäärä voisi vastata maisteriopintoja ja laaja oppimäärä tohtoritutkintoa.

Lakiin tai vähintään lain pohjalta laadittaviin opetussuunnitelman perusteisiin tulisi sisällyttää mahdollisuus monitaiteiseen tutkintoon. Oppilaalla olisi siten mahdollista koota taiteen perusopetuksen oppimäärä yhden tai useamman taidemuodon alueelta.

Yhteen oppimäärään siirtyminen on sinällään kannatettavaa, mutta nykyisin yleisen oppimäärän taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset ovat usein pienehköjen paikkakuntien kansalaisopistoja, joilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia kaksinkertaistaa taiteen perusopetuksen opetustuntimäärää muun opetustoiminnan kustannuksella. Yleisen oppimäärän tuntimäärähän on nyt 500 tuntia. Em. ehdotuksessa nykyinen oppimäärä kasvaisi 100 tunnilla, mikä vaikuttaa realistisemmalta toteuttaa.

Suomessa on 308 kuntaa, joista alle 10 000 asukkaan kuntia on 211 eli 2/3. Mahdollisuus 1000 oppitunnin opetustuntimäärän toteuttamiseen lieenee käytännössä vain niillä kunnilla/oppilaitoksilla, joilla on jo nyt laajan oppimäärän taiteen perusopetusta ja vain noin parinkymmenen suurimman kaupungin oppilaitoksilla. Muilta paikkakunnilta/oppilaitoksilta taiteen perusopetus tulisi todennäköisesti siirtymäkauden jälkeen loppumaan kokonaan, mikä on vastoin lakimuutoksen perimmäistä tarkoitusta eli koko maan kattavaa opetustarjontaa ja saavutettavuuden parantamista.

Kuten selvityksessä todetaan, toiminta keskittyy Uudellemaalle, Pirkanmaalle ja Varsinais-Suomeen. Siten myös yksityiset oppilaitokset keskittyvät samoille alueille. Samoille alueille keskittyy niin ikään laajan oppimäärän taiteen perusopetus. Pienemmillä paikkakunnilla ei ole yksityisiä oppilaitoksia. On vain kansalaisopistoja, jotka antavat pääosin yleisen oppimäärän taiteenperusopetusta.

Suurin osa kansalaisopistoista antaa taiteen perusopetusta vapaan sivistystyön valtionosuustunneistaan eikä saa erikseen opetustuntikohtaista valtionosuutta taiteen perusopetukseen. Silloin kun kansalaisopisto on taiteen perusopetuksen järjestäjänä, pitää ottaa huomioon, että opisto tarjoaa pääosin aikuisille suunnattua vapaan sivistystyön opetusta. Taiteen perusopetuksen oppimäärän tuntien kaksinkertaistuessa kunnalliset kansalaisopistot eivät kykene siirtämään resursseja vapaan sivistystyön opetuksesta taiteen perusopetukseen määrättömästi. Ei ole tarkoituksenmukaista, että kansalaisopisto toimisi pääosin vain taiteen perusopetuksen oppilaitoksena.

Toinen syy vähentää opintopisteiden määrää lakiehdotuksesta on oppilaiden opintojen keskeytysten kasvaminen opintovuosimäärän lisääntyessä. 50 opintopistettä suorittaakseen oppilaan tulisi opiskella taidealaa noin 11 vuotta. Jos oppilas aloittaa 7-vuotiaana taiteen perusopinnot, hän on 18-vuotias, kun hän on opinnot kokonaan suorittanut. Todennäköisyys sille, että opiskelija lukion viimeisillä luokilla jatkaisi vielä taidekoulussa, on hyvin pieni.

Kolmas seikka, jota esityksen oppimäärässä ei oteta huomioon, on taiteenalakohtaiset erot lähiopetuksen ja itsenäisen työskentelyn määrissä. Uudessa laissa tulisi siis huomioida taiteenalakohtaiset erot oppimisessa ja opiskelussa sekä opetuksen käytännön toteutuksessa.

4 § Kunta koulutuksen järjestäjänä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

5 § Koulutuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

7 § Koulutuksen järjestämislupa

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

8 § Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

9 § Koulutuksen järjestäminen ja muu toiminta

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

10 § Yhteistyö

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Muu kommentti. 10 §: mukainen oppilaitosten välinen yhteistyö on sinällään kannatettava, mutta suuressa osassa harvempaan asuttua Suomea sillä ei ole suurta merkitystä, koska muita taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia kuin kansalaisopisto ei useilla paikkakunnilla ole.

11 § Vastuutehtävä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

12 § Valtion rahoitus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Muu kommentti. Esityksen mukainen oppimäärän kaksinkertaistuminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä lisäresursseja. Ennen lopullisen lakiesityksen laatimista on selvitettävä nykyisten koulutuksen järjestäjien taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset toteuttaa lakiesityksen mukaista oppimäärää. Oppimäärän suorittaneiden määrä yhtenä suoritemittarina on ongelmallinen. Ennen lopullista lakiesitystä tulee selvittää, kuinka moni opiskelija suorittaa koko oppimäärän (yleinen/laaja) ja saa päättötodistuksen.

13 § Henkilöstö

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

14 § Oppilaaksi ottaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

15 § Oppilailta perittävät maksut

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

16 § Oppilaan osaamisen arviointi ja todistus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

18 § Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

19 § Koulutuksen arviointi

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

Siirtymäsäännökset (lakiesityksen 22-24 §:t)

Valitse sopivin

Kannatan

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

2. Esityksen sisältämä uusi valtionrahoitusmalli. Mitä mieltä olette työryhmän esityksestä:

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

20 § Taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

4. Ehdotus asetukseksi taiteen perusopetuksesta. Mitä mieltä olette työryhmän ehdotuksesta:

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

Muut kommentit ja huomiot:

Pyydämme, että kommentti aloitetaan viittaamalla työryhmän ehdotuksen lukuun, alakohtaan, kappaleeseen tai pykälään. Jos kommentti ei koske mitään tiettyä esityksen kohtaa, pyydämme, että kommentti aloitetaan sanoilla "Yleinen kommentti"

Yleinen kommentti

Kansalaisopistojen näkökulmasta lakiehdotus sisältää useita huolenaiheita resurssien, opetuksen saavutettavuuden ja käytännön opetustoiminnan kannalta.

1. Uuden oppimäärän aiheuttamat resurssi-, opetustunti- ja oppilasmäärähaasteet

Suurin osa lakiehdotuksen pykälistä ovat kannatettavia ja muutokset aiempaan lakiin verrattuina ovat perusteltuja. Sen sijaan 3§, jossa määritellään oppimäärän laajuus, ei ole kansalaisopistojen näkökulmasta ei ole täysin toivottava. Talouteen ja toimintaan eniten kielteisesti vaikuttava ehdotus on opetustuntimäärän muutos. Nykyiseen yleisen oppimäärän tuntimäärään (500 h) verrattuna taiteen perusopetuksen opetustuntimäärä kaksinkertaistuisi, mikä tarkoittaisi oppilaille lisää opintovuosia ja vuositasolla opetustuntimäärien kasvattamista, henkilöstömäärän tuplaamista sekä

opetustilatarpeen rajua kasvua ilman varmuutta taloudellisesta kompensaatiosta. Jokilatvan opiston osalta tulorahoituksen kasvun pitäisi tulla sekä valtionosuuden että kuntaosuuksien kasvun kautta.

Varteenotettava uhkakuvana on taiteenperusopetuksen oppilasmäärän väheneminen, sillä oppimäärän kasvu edellyttää aiempaa pidempää ja laaja-alaisempaa sitoutumista. Lasten ja nuorten määrän pienentyessä vaarana on, että aiempaa laajempaan oppimäärään ei löydy riittävästi sitoutuneita oppilaita ottaen vielä huomioon negatiivisen syntyvyyskehityksen. Negatiivisen väestökehityksen oloissa pitäisi sen sijaan löytää keinot osallisuuden vahvistamiseksi.

2. Taiteen perusopetuksen saavutettavuus

Lakiehdotuksesta jää vaikutelma, että erityisesti oppimäärää koskeva lakimuutosehdotus on tehty suurten kaupunkien ja voimassa olevan lain laajaa oppimäärää (1300 h) tarjoavien oppilaitosten näkökulmasta. Lakiehdotus ei turvaa taiteen perusopetuksen saavutettavuutta koko maassa, sillä pienillä opistoilla resurssit eivät riitä kaksinkertaistuvan oppimäärän toteuttamiseen. Vakavasti otettava uhkakuvana on se, että iso osa kansalaisopistoista ei kykene pysymään muutoksessa mukana ja irtaantuvat taiteen perusopetuksen järjestämisestä. Tällöin lakiehdotuksen tavoite taiteen perusopetuksen saavutettavuuden parantamiseksi ei toteudu. Päin vastoin, taiteen perusopetus on jatkossa yhä harvempien ja pääosin suurten kaupunkien lasten ja nuorten saavutettavissa.

3. Väestö- ja aluekehityksen eriytymisen huomiointi taiteen perusopetuksen oppimäärän koossa

Oppimäärää koskeva muutosehdotus – vaikkakin se on kompromissi – sivuuttaa sen tosiasian, että Suomi on alueiltaan eriytynyt. Useiden tutkimusten ja selvitysten perustella voidaan todeta, että väestörakenteen muutos, muuttoliike, sosioekonomiset erot, alueiden eriarvoisuus ja niiden tyhjeneminen, erot terveydessä ja hyvinvoinnissa, taloudellinen epävarmuus, varallisuuden jakautuminen, koulutus- ja ammattitaustan mukainen jakautuminen sekä poliittisen osallistumisen eriytyminen ovat indikaattoreita, jotka viittaavat revenneeseen maisemaan, jonka osat liikkuvat pikemminkin pidemmälle erilleen kuin pysyvät yhdessä. Kärjistäen todettuna alueilla eletään erilaisissa todellisuuksissa.

Yllä mainittuun toimintaympäristöön sopii erittäin huonosti yksi oppimääräkriteeri, vaikka suomalainen koulutusjärjestelmä onkin perinteisesti perustunut vastaaviin linjauksiin. Vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen kenttä on kuitenkin niin moninainen, että siinä edellä mainittu eriytymiskehitys näkyy korostetun voimakkaasti.

Negatiivisen väestökehityksen alueilla opetustuntimäärän kaksinkertaistaminen on erittäin haastavaa, sillä esimerkiksi Jokilatvan opiston toiminta-alueella (Haapajärvi, Nivala, Pyhäjärvi ja Reisjärvi) alle 15-vuotiaiden määrä on vähentynyt voimakkaasti viimeisen 10 vuoden aikana. Syntyvyyden negatiivinen kehitys jatkuu edelleen.

Mainittu yksi oppimääräkriteeri on erikoinen myös siitä näkökulmasta, että eriytymiskehityksen vuoksi esimerkiksi kuntien lakisääteiset tehtävät tulevat todennäköisesti eriytymään jo lähitulevaisuudessa. Taiteen perusopetuksesta annettu laki kulkisi vastavirtaan. Onkin syytä painottaa, että pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa tunnistetaan kuntien erilaistuminen ja sen salliminen niiden tulevaisuuden toimintaedellytysten turvaamiseksi. Vaikka hallitusohjelmassa on kyse nimenomaan kunnista, olisi suotavaa, että hallitusohjelman kirjauksen taustalla oleva toimintaympäristön muutos otetaan huomioon nykyistä selkeämmin myös taiteen perusopetusta koskevassa laissa.

4. Yhteistyövelvoitteen toteuttaminen

Opetusmäärän lisääminen yhteistyön kautta on sekin erittäin haastavaa, koska soveltuvia järjestäjäkumppaneita ei usein yksinkertaisesti ole. Opetuksen laadun näkökulmasta on myös otettava huomioon, että opintokokonaisuuksien jyvittäminen eri vastuutahoille tekee kokonaisuudesta sirpaleisen ja asettaa merkittäviä haasteita opetussuunnitelmatyölle.

5. Taiteen perusopetuksen rahoitus

Selvitystyöryhmän raportissa huomioidaan aivan oikein, että yhteen oppimäärään siirtymisellä olisi merkittäviä vaikutuksia niille oppilaitoksille, jotka tällä hetkellä antavat 500 opetustunnin laajuista yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Samalla todetaan, että iso osa näistä ei saa toimintaansa opetustuntikohtaista valtionosuutta. Yleisen valtionosuusrahoituksen piirissä olevat oppilaitokset, kuten Haapajärven kaupungin ylläpitämä Jokilatvan opisto, joutuvat oppimäärän laajentuessa lisäämään huomattavan määrän lisäresursseja taiteen perusopetukseen. Oletuksensa on, että kansalliset resurssit eivät merkittävästi kasva, joten esim. Jokilatvan opistossa on resurssien painopistettä muutettava taiteen perusopetuksen suuntaan ja silloin muuta opetusta on karsittava.

Eilola Merja
Haapajärven kaupunki

Oja Kim
Haapajärven kaupunki - Jokilatvan opisto